

lik hattını Hekimbaşı Kâtibzâde Mehmed Refî Efendi'den öğrenip elli iki yaşındayken icâzet aldı, kendisi de Refî Efendi'ye sülûs ve nesihden icâzet verdi. Ender görülen bu vaka için zamanında şu tarih düşürülmüştür: "Yazar tebrîki târihin bu iki izn için hâme / icâzet birbirinden aldı iki kâmil-i dâna." Râsim Efendi, hurde ta'lik hattı ile bazı risâleler ve *Enmûze-cü'l-lebîb* isimli kitabı istinsah ettiyse de bu eserlerin akıbeti belli değildir.

Medrese mezunu olduğu, Arapça ve Farsça'ya hâkimiyeti bulunduğu anlaşıl-an Mehmed Râsim'in seksen dört sayfa hacmindeki divançesi ve münşeât örneklerinin toplandığı bir yazma nüsha zamanımıza kadar gelmiştir (İÜ Ktp., TY, nr. 9632). Bu divançe Râsim Efendi'nin şiir ve inşâ sahasında da başarılı olduğunu göstermektedir. Eserde kaside, gazel ve şarkı neveleri dışında birçok tarih manzumesi, münşeatta ise arz-ı hâl ve mektup numuneleri yer almaktadır. Nakşibendî tarikatına mensup bulunan Râsim Efendi hayatı boyunca kalemini abdestsiz halde divitine sokmamış olmasıyla da tanınır.

Mehmed Râsim, başta Sultan III. Ahmed ve I. Mahmud gibi sanat hâmisi padişahlar olmak üzere devrinin sadrazamlarından ve devlet adamlarından takdir ve alâka görmüş, çağının reisü'l-hattâtini kabul edilmiştir. Ancak münşeâtındaki bazı belgelerden zaman zaman geçim sıkıntısı çektiği anlaşılmaktadır.

Sanat hayatı boyunca meşk ve tâlim tarafı ağır basan ve 1000 kadar hattat yetiştirdiği rivayet edilen Mehmed Râsim Müstakimzâde gibi bir hat ve hattatlar tarihi yazarına hocalık etmiş olduğu için *Tuhfe-i Hattâtîn*'de kendisinden tafsilâtli olarak bahsedildiği gibi doksan dört öğrencisinin biyografisine de geniş yer verilmiştir. Bunlar arasında Mestçizâde Ahmed, Fethiyeli Ahmed Hıfzı (Şeyh Hamdullah'tan bu yana devam eden hattatlar şeceresi bu zat yoluyla zamanımıza kadar gelmiştir), Mehmed Hıfzı, Mustafa b. Hasan, Abdülkadir Hamdi, Abdurrahman Hilmi ve Bağdâdî İsmâil Enverî efendiler ilk hatırlanacak olanlardır. Râsim Efendi sanat hayatı boyunca Hâfız Osman'ın üslûbuna bağlı kalmıştır.

Kendisinden yazı isteyenleri reddetmeyen Râsim Efendi'nin müze ve hususi koleksiyonlarda bulunan eserleri arasında Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi'ndeki mushaf (Yeniler, nr. 126), yirmi bir cüzü yazılmış eksik mushaf (Emanet Hazinesi, nr. 273), Amme cüzü (Emanet Ha-

zinesi, nr. 271), iki en'âm (Emanet Hazinesi, nr. 395; Yeniler, nr. 894); Türk ve İslâm Eserleri Müzesi'ndeki mushaf (nr. 466), en'âm (nr. 1449), murakka' (nr. 2440, 2468); İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi'ndeki murakka' (AY, nr. 6515, 6922); Sakıp Sabancı Müzesi'ndeki murakka' (nr. 377) ve en'âm (nr. 407) sayılabilir.

BİBLİYOGRAFYA :

Sâlim, *Tezkire*, İstanbul 1315, s. 277-279; Suyolcuzâde, *Devhatü'l-küttâb*, s. 52-53; Müstakimzâde, *Tuhfe*, s. 203-204, 465-470, 722; *Sicill-i Osmânî*, II, 349; Habîb, *Hat ve Hattâtân*, İstanbul 1305, s. 145-147; Cl. Huart, *Les calligraphes et les miniaturistes de l'orient musulman*, Paris 1908, s. 168-169; Fethi İsfendiyaçoğlu, *Galatasaray Tarihi*, İstanbul 1952, s. 475-477; Şevket Rado, *Türk Hattatları*, İstanbul, ts. (Yayın Matbaacılık), s. 155-156; Ali Alparslan, *Osmanlı Hat Sanatı Tarihi*, İstanbul 1999, s. 74-76; M. Uğur Derman, *Sabancı Üniversitesi Sakıp Sabancı Müzesi Hat Koleksiyonundan Seçmeler*, İstanbul 2002, s. 108-111; Muhtittin Serin, *Hat Sanatı ve Meşhur Hattatlar*, İstanbul 2003, s. 145-148; M. Cavid Baysun, "Eğrikapılı Râsim Efendi", *TD*, VII/10 (1954), s. 1-16.

M. UĞUR DERMAN

MEHMED RÂSİM AĞA

XIX. yüzyılın ilk çeyreğinde görev yapan Hassa başmimarı.

İnşa ve tamir kayıtlarında "es-Seyyid Mehmed" mührünü kullanan Mehmed Râsim Ağa'nın doğum ve ölüm tarihi bilinmemektedir. 9 Ağustos 1820 tarihinde Ali Rızâ Ağa'nın yerine tayin edildi (BA, Cevdet-Saray, nr. 1512). Tayin yazısında ismi Aksaraylı Hâce (Hoca) Mehmed Efendi şeklinde geçmektedir. Hoca unvanı sebebiyle mühendishânede bir müddet hocalık yapmış olduğu anlaşılmaktadır. Başmimarlığının ilk aylarında kullandığı "Bende Hâce Mehmed Sermi'mârân-ı Hassa" imzasını bir süre sonra "Bende Mehmed Râsim Sermi'mârân-ı Hassa" olarak değiştirmiş, ancak "Seyyid Mehmed" imzasını değiştirmemiştir.

Hassa başmimarlığını 1824 yılına kadar sürdüren Mehmed Râsim Ağa 1821'de Yedikule İmrahor İlyas Bey Camii tamiyatını yapmış (TSMA, nr. D 5175), aynı yıl içinde Tersâne-i Âmire'de bir değirmen ve zahire ambarı inşa etmiştir (BA, Cevdet-Bahriye, nr. 5619). Yine Tersâne-i Âmire için Sultan II. Mahmud'un emriyle yeni bir havuzun inşasını daha sonra başmimar olacak Seyyid Abdülhalim Efendi ile birlikte gerçekleştirmiş, yapımına 13 Mart 1822'de başlanan havuz (BA, D.BŞM, nr.

8876) Abdülhalim Efendi'nin göreve başladığı 1824'te tamamlanmıştır. Galata Sarayı'nın yanmış olan camisini 25 Nisan 1822'de yeniden inşa edip sarayla birlikte etrafını düzenlemiştir (BA, Cevdet-Saray, nr. 1802).

Mehmed Râsim Ağa döneminde başmimarların ve mimar halifelerinin yeterli gelirlerinin olmadığı, bu sebeple geçim sıkıntısı içinde buldukları gerekçeyle mimarların binalardan aldıkları harç ve avâidler yeniden düzenlenmiştir (BA, HH, nr. 29125). Buna göre İstanbul'da suriçi, Eyüp, Üsküdar ve Boğaziçi'nde Rum, Ermeni ve yahudi tebaanın yaptıracağı büyük binalardan 120, orta büyüklükte binalardan 60 ve küçük binalardan 20 kurş avâid alınması, tamiratlarda ise bu miktarların yarısının uygulanması kararlaştırılmıştır. Toplanan avâidin her ay onda sekizinin mimar halifelerine dağıtılması ve başmimarın harcamalarında kullanılmak üzere kale inşaları hariç mîrî ve evkaf binalarından binde beş oranında bir harç alınması uygun görülmüştür.

BİBLİYOGRAFYA :

TSMA, D. 5175, 1236/1820-21; BA, Cevdet-Bahriye, nr. 5619; BA, D.BŞM, nr. 8876; BA, Cevdet-Saray, nr. 1512, 1802; BA, HH, nr. 29125, 1237 /1821-22; Mustafa Cezar, "Sanat-ta Batya Açılış Döneminde Mimarlar", 9. Milletler Arası Türk Sanatları Kongresi, Ankara 1995, I, 479-488; a.mlf., "19. Yüzyılda Önemli İşlere İmzasını Atmış Bir Mimarımız: Abdülhalim Bey", 19. Yüzyıl İstanbul'unda Sanat Ortamı, İstanbul 1996, s. 95-108; M. Zarfî Orgun, "Hassa Mimarları", *Arkitekt*, sy. 12, İstanbul 1938, s. 334-340; Ahmet Vefa Çobanoğlu, "Osmanlı'da Baş Mimarlar", *Türk Dünyası Kültür Atlası: Osmanlı Dönemi*, İstanbul 2002, IV, 250-326; a.mlf., "Mehmed Rasim Efendi", *Yaşamları ve Yapıtlarıyla Osmanlılar Ansiklopedisi*, İstanbul 1999, II, 176.

SELMAN CAN

MEHMED RÂŞİD EFENDİ

(bk. RÂŞİD MEHMED EFENDİ).

MEHMED RAUF

(1875-1931)

Servet-i Fünûn dönemi hikâye ve romancısı.

12 Ağustos 1875'te İstanbul Balat'ta Kesmekaya mahallesinde dünyaya geldi. Babası Kütahya doğumlu Hâfız Ahmed Şükrü Efendi'nin son görevi İstanbul Lîman Dairesi'nde mühimme müdürlüğüdür. İlk öğrenimini Defterdar mahalle mektebinde yaptıktan sonra önce Eyüp

Rüşdiyesi'ne, 1884'te Soğukçeşme Askeri Rüşdiyesi'ne, 1888'de Bahriye Mektebi'ne kaydolun Mehmed Rauf 1894'te mülâzım-ı sâni rütbesiyle buradan mezun oldu ve Girit'in Suda Limanı'nda bulunan eğitim gemisinde sekiz ay staj görüp İstanbul'a döndü. 1895'te Kiel Kanalı'nın açılış töreni için Hamburg'a gitti. Seyahat dönüşü Girit'te sekiz ay daha kaldıktan sonra İstanbul'a tayin edildi. Sırasıyla Muîn-i Zafer ve Avnullah korvetlerinde, Tarabya'daki karakol gemisinde, Bozcaada ve Süreyyâ gemilerinde, 1899 yılında yüzbaşılığa terfi ederek Necm-feşan gambotunda görev yaptı. 1902'de Şat gambotuna, 1904'te protokol memurluğuna, 1905'te Mekteb-i Bahriyye kitâbet muallimliğine getirildi. II. Meşrutiyet'in ilânı üzerine yapılan genel terfi sırasında sol kolağası oldu. II. Meşrutiyet'ten sonra imzasız olarak yayımladığı *Bir Zambak'ın Hikâyesi* adlı pornografik romanının 21 Mayıs 1910'da yasaklanıp toplatılmasının ardından askerî mahkemeye altı ay hapis cezasına çarptırıldı. Bu olaydan sonra askerlikle ilişkisi tamamen kesildi. 1920'de Şule Neşriyat Evi adıyla bir yayınevi açan Mehmed Rauf, 1 Kasım 1921 – 2 Mart 1922 tarihleri arasında *Vakit* gazetesi yazarı sıfatıyla İtalya'da bulundu. 1926'da kısmî bir felç geçirdi; 1928'de ikinci bir felç şuurunu kaybetmiş olarak onu yatağa düşürdü. Hastalığının ilerlemesi üzerine kaldırıldığı Cerrahpaşa Hastahanesi'nde 23 Aralık 1931'de öldü ve Maçka'daki aile kabristanında toprağa verildi.

Mehmed Rauf'un edebiyata eğilimi küçük yaşta okuduğu kitaplar ve babasıyla gittiği tiyatrolarla başladı. Önceleri Türk ve Batı edebiyatlarıyla ilgili eserleri okumaya, hatta bildiği İngilizce ve Fransızca ile bazılarını Türkçeye tercüme çalısan Mehmed Rauf edebî zevki geliştikçe George Ohnet, Octave Feuillet, Alphonse Daudet, Emile Zola, Gustave Flaubert gibi realist yazarlara yönelir. İzmir'de *Hizmet* gazetesini çıkaran, eserlerini okuyarak hayran olduğu Halit Ziya'ya (Uşaklıgil) gönderdiği "Düşmüş" adlı hikâyesi aynı gazetede yayımlandığında henüz on altı yaşındaydı. Mektuplarla kurulan bu dostluk Halit Ziya'nın İstanbul'a gelişiyle daha da ilerler. Fransızca bilgisi, okuma sevgisi ve bizzat tanıştıktan sonra Halit Ziya'nın özel kütüphanesinden faydalanma ve onunla fikir alışverişinde bulunma imkânı ona edebî hayatında yepyeni ufuklar açar. Bu ilişki staj için Girit'e gitmesine kadar kesintisiz devam eder. Bu dönemde Rauf

Vicdânî takma adını kullanan Mehmed Rauf'un ilk uzun hikâye denemelerinden biri olan "Garâm-ı Şebâb" da Halit Ziya'nın yardımıyla *İkdam* gazetesinde yayımlanır. Ardından *Mekteb* mecmuasına gönderdiği M. R. imzalı bir mektupla eski edebiyat taraftarlarına karşı girişmiş oldukları mücadelede yeni edebiyat taraftarlarını desteklediğini ifade eden Mehmed Rauf'un mecmuaya davet edilmesiyle buradaki edebî faaliyeti başlar. Servet-i Fünûn topluluğuna katılmasına kadar edebî faaliyetlerini yoğun biçimde sürdürdüğü *Mekteb* mecmuasını Cenab Şahabeddin'in 1897'de Cidde'ye gitmesi üzerine bir müddet tek başına yönetir.

1897 yılından itibaren *Servet-i Fünûn* mecmuasında yaklaşık beş yıl süren hikâye, roman, mensur şiir, makale ve incelemeler kaleme aldığı yıllar Mehmed Rauf'un edebî hayatının en önemli dönemini teşkil eder. Bu devrede vermiş olduğu edebî eserlerle edebî şahsiyetinin zirvesine ulaşmış ve daima onlarla anılacaktır. Bu sırada Prosper Mérimée, Alphonse Daudet ve Catulle Mendès'ten hikâyeler tercüme eden Mehmed Rauf'un ilk romanı *Ferdâ-yı Garâm* ile sanatının zirvesi kabul edilen ve psikolojik roman tekniğinin edebiyatımızdaki başarılı örneklerinden sayılan *Eylül* ve bu romandan sonra en çok tanınan eseri *Siyah İnciler*'de toplayacağı mensur şiirleri ayrıca edebî tedkikleri, Türk, İngiliz ve Fransız edebiyatlarıyla ilgili makaleleri, eleştiri yazıları ve tiyatroya dair makaleleri bu mecmuada yayımlanmıştır.

1901'de *Servet-i Fünûn*'un tatil edilmesinin ardından II. Meşrutiyet'e kadar sessiz kalan Mehmed Rauf, Meşrutiyet'in ilânından sonra tekrar yazı hayatına geri döner; ancak artık yeni bir edebiyat anlayışı ve yeni bir edebî nesil vardır. 1908'den 1927'ye kadar sürecek olan bu devrede *Servet-i Fünûn*, *Resimli Kitab*, *Musavver Hâle*, *Musavver Muhît*, *Şehbâl*,

Mehmed
Rauf

Şiir ve Tefekkür, *Şebâb*, *Resimli Ay*, *Sevimli Ay*, *Güneş* mecmualarıyla *Tanın*, *Yeni Ses*, *Cumhuriyet*, *Peyâm* (*Peyâm-ı Edebî*), *Pâyitaht*, *Vakit* gazeteslerinde yazar ve *Mahasin*, *Süs*, *Gelincik* ve *Sinema Yıldızı* adlarında dört magazın mecmuası yayımlar.

Bu kadar değişik mecmua ve gazetede yazmış olmasına rağmen onun için artık bir unutulmuş devresi başlamıştır. Mehmed Rauf'un bu tecrit edilmesinin arkasında hayatının mihreri denilebilecek aşkları ve bohem hayatı yatmaktadır. Özellikle *Bir Zambak'ın Hikâyesi*'nin yayımlanmasının ardından gelişen olaylar Mehmed Rauf'un edebî itibarını derinden sarsar ve askerlikten uzaklaştırılmasının arkasından hayatını yazılarıyla kazanmak zorunda kalır. Edebî hayatının bu devresinde kaleme aldığı on bir romanın bir kısmı tefrika edildikten sonra kitap haline gelmiş, "Harâbeler" ve "Kâbus" adlı iki romanı ise tefrika halinde kalmıştır. Mehmed Rauf'un bu dönemdeki eserlerinde dikkati çeken husus, önceki romanlarından farklı olarak platonik aşktan çok maddî aşkın ön planda olmasıdır. Diğer taraftan mensur şiirlerindeki azalma da artık hassasiyete eskisi kadar önem vermediğinin bir göstergesidir.

II. Meşrutiyet'in ardından tiyatro ile ilgili faaliyetlere de girişen Mehmed Rauf makaleler yazar, adapteler yapar, Sahne-i Osmâniyye ile 1914'te kurulan Dârülb-dâyi'nin yönetim kurullarında görev alır. Bu devrede beşi telif ve on tanesi adapte on beş piyes yazmıştır.

Mehmed Rauf, çıkardığı mecmualar başta olmak üzere bu dönemde kadınlara yönelik çeşitli magazin yazılarıyla doğrudan kadınlar hakkında bazı makaleler kaleme almıştır. Edebî bir değeri olmasına rağmen bunların çoğu kadınların sosyal hayatta daha etkili rol almalarının, hatta Türk kadınının tiyatrodaki sahneye çıkmasının gerektiğini söyleyecek kadar devri için yeni ve ileri fikirler ihtiva eder.

Mehmed Rauf'un eserlerindeki ortak özellik ana tema olarak genellikle aşırı bir hassasiyet (santimentalizm), alınganlıklar, marazî ve sonu intiharlarla varan karşılıksız aşklar, hastalık, ölüm fikri ve bunların vermiş olduğu kötümser atmosferin işlenmiş olmasıdır. Bunlara yine aşırı derecede müzik düşkünlüğünün de (melomani) eklendiği görülür. Eserlerinde sıkça rastlanan ruh tahlillerinde de aşırılık vardır. Kahramanlar ise hemen hemen aynı tiplerdir. Bunlar Batılı hayat tarzını benimsemiş, müziği seven, aşırı hassas,

aşk için yaşayan bohem insanlardır. İstisnaî olarak birkaç eserinde mahallî renklerin, geçim sıkıntısının ve vatan aşkının işlenmiş olduğu görülür. Bunların dışında kahramanlarının geçim kaygıları yok gibidir. Mehmed Rauf, Servet-i Fünûn edebî topluluğu içinde dili en sade olan yazardır. Zira diğerlerine nazaran üslûpçuluğu pek başaramamıştır. Bu fark, birbirini imlâdan üslûba kadar kontrol eden Servet-i Fünûn edebî topluluğunun dağılışından sonra daha da belirginleşir.

Eserleri. Mehmed Rauf'un hepsi de İstanbul'da yayımlanan çeşitli eserleri vardır: *Roman. Eylül* (1899), *Ferdâ-yı Garâm* (1913), *Genç Kız Kalbi* (1914), *Karanfil ve Yasemin* (1924), *Böğürtlen* (1926), *Define* (1927), *Son Yıldız* (1927), *Cerîha* (1927), *Kan Damlası* (1928), *Halâs* (1929). **Hikâye. İhtizâr** (1909), *Âşıkane* (1909), *Son Emel* (1913), *Hanımlar Arasında* (1914), *Bir Aşkın Tarihi* (1915), *Üç Hikâye* (1919), *İlk Temas İlk Zevk* (1922), *Aşk Kadını* (1923), *Eski Aşk Geceleri* (1927). **Mensur şiir. Siyah İnciler** (1901). **Oyun. Ferdî ve Şürekâsı** (1909, Halit Ziya'nın aynı adlı romanından uyarılama), *Pençe* (1909), *Cidal* (1911), *Sansar* (1920). Bunlardan başka dergi ve gazetelerde kalan hâtıra tarzındaki bir kısım yazıları *Edebî Hatıralar* (haz. Mehmet Törenek, İstanbul 1997) ve *Mehmed Rauf'un Anıları* (haz. Rahim Tarım, İstanbul 2001) adıyla yayımlanmıştır.

BİBLİYOGRAFYA :

Hüseyin Cahid [Yalçın], *Kavgalarım*, İstanbul 1326, tür.yer.; a.mlf., *Edebî Hatıralar*, İstanbul 1935, s. 61-65, 152-153; *Newsâ-i Millî 1330*, İstanbul 1332, s. 225-226; Halid Ziya Uşaklıgil, *Kırk Yıl*, İstanbul 1936, I-V, tür.yer.; a.mlf., *Sana'ta Dâir*, İstanbul 1955, III, 281-289; L. Sami Akalın, *Mehmet Rauf*, İstanbul 1953; Özdemir Nutku, *Darülbeyazî'in Elli Yılı*, Ankara 1969; Yakup Kadri Karaosmanoğlu, *Gençlik ve Edebiyat Hatıraları*, Ankara 1969, s. 13-25; Erdoğan Coşkun, *Mehmet Rauf*, İstanbul 1976; Niyazi Akı, *Türk Tiyatro Edebiyatı Tarihi I: Başlangıçtan Cumhuriyet Devrine Kadar*, İstanbul 1989, s. 219, 222, 224, 230; Mustafa Özalp, *Mehmed Rauf'un Romanlarında Şahıslar Kadrosu*, İstanbul 1997; Rahim Tarım, *Mehmed Rauf (Hayatı, Sanatı, Eserleri)*, Ankara 1998; a.mlf., *Mehmed Rauf'un Hayatı ve Hikâyeleri Üzerine Bir Araştırma*, Ankara 2000; Mehmet Törenek, *Roman ve Hikâyeleriyle Mehmet Rauf*, İstanbul 1999; Zeynep Kerman, "Mehmed Rauf", *TDEA*, VI, 214-216; Metin And, "Tanzimat ve Meşrutiyet'te Tiyatro Yazarlığı", *TCTA*, VI, 1625.

RAHİM TARIM

MEHMED REFİK, Kâtibzâde

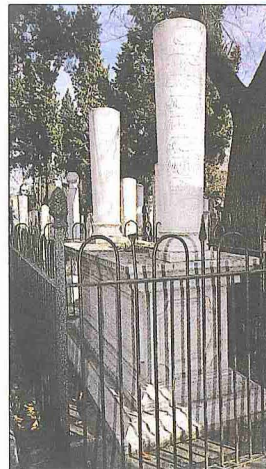
(bk. KÂTİBZÂDE MEHMED REFİK).

MEHMED REFİK EFENDİ

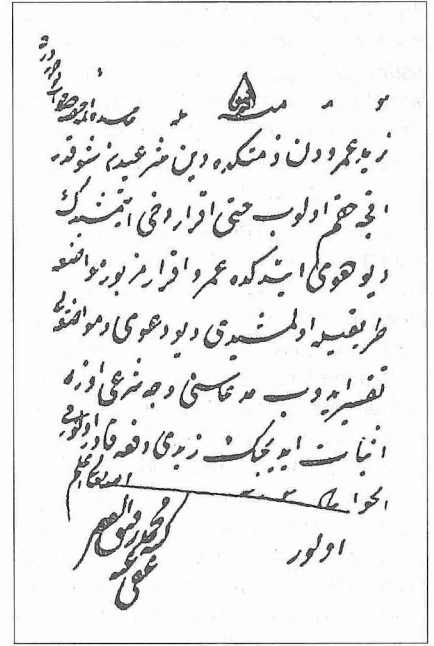
(1814-1871)

Osmanlı şeyhülislâmı.

Bosna'da Rogatica'da (Çelebipazarı) doğdu. Hacıabdîç ailesine mensup olup babası Ali Efendi'dir. İlk öğrenimini tamamladıktan sonra Saraybosna'ya gidip akrabası Mustafa Efendi Gloce'nin himayesine girdi. Travnik (Bosna - Hersek) kadı nâibliğine tayin edilen Mustafa Efendi ile birlikte oraya gitti (1825) ve tahsilini orada sürdürdü. Ardından Saraybosna'ya dönerek Kurşumluca (Kurşunluca) Medresesi'ne (Gazi Hüsrev Bey Medresesi) girdi. Buradaki öğrenimi 1832 yılına kadar devam etti. Aynı yıl Bosna kadılığı görevinde bulunan İspartalı Hüseyin Efendi onu Saraybosna Mahkemesi kâtipliğine getirdi ve kadılık görevini tamamladıktan sonra 1833'te beraberinde İstanbul'a götürdü. Hüseyin Efendi'nin desteğiyle tahsilini sürdüren Mehmed Refik Efendi, Akşakallı Müzellef Ahmed Efendi'den icâzet aldı. 1837'de aynı zamanda kayınpederi olan Hüseyin Efendi'nin Şam kadılığına tayini üzerine onunla birlikte Şam'a gitti. Burada Muhyiddin İbnü'l-Arabî'nin görüşleri çerçevesinde tasavvufa meyletti. 1838'de kayınpederi Şam'da vefat edince ailesiyle beraber İstanbul'a döndü. 1840'ta bir süre fahri olarak Evkaf Teftişi Kalemî'nde, ardından meşihata bağlı fetvahânedede çalıştı. Bir yıl sonra İstanbul'daki Eyüp Mahkeme-i Şer'iyyesi'ne kadı olarak tayin edildi ve bu görevde üç yıl kaldı. 1844'te Varna (Bulgaristan) kadılığına getirildi, burada bir yıllık görevini tamamlayarak İstanbul'a döndü. 1845'te meşihata bağlı yüksek fetva makamında kalem kâtipliğine, aynı yılın ramazan ayında Meşrebzâde Mehmed Ârif Efendi'nin

Mehmed Refik Efendi'nin Fâtih Camii haziresindeki mezarı

Mehmed Refik Efendi'nin bir fetvası

ayrılmasıyla boşalan fetva emini makamına bizzat Şeyhülislâm Mekki'zâde Mehmed Âsım Efendi tarafından tayin edildi. Genç sayılabilecek bir yaşta böyle yüksek bir makama tayini itirazla karşılandığı da bunlardan bir sonuç çıkmadı. 1847'de Bosna mollası unvanını, bir yıl sonra İzmir pâyesi, 1849'da Edirne pâyesi, bir yıl sonra Haremeyn-i muhteremeyn pâyesi ve 1854'te de İstanbul pâyesini aldı. İki yıl sonra fetva emini görevinden ayrılıp Evkâf-ı Hümâyun müfettişliğine getirildi. 1857'de Anadolu ve Rumeli kazaskerliği müsteşarı oldu. Bir yıl sonra yeniden fetva emini makamına getirilip aynı yılın ramazan ayında Anadolu kazaskerliği görevine tayin edildi. 1865'te Meclis-i İntihâb-ı Hükâmü's-Şer' başkanı oldu ve Meclis-i Ahkâm-ı Adliyye üyeliğine getirildi. Aynı yıl kendisine Rumeli pâyesi verildi ve hacca gitti.

Mehmed Refik Efendi 27 Rebülevvel 1283'te (9 Ağustos 1866) şeyhülislâm oldu. Bu makamda bir yıl dokuz ay dokuz gün kaldı ve 30 Nisan 1868'de azledildi. Bu arada Meclis-i Âli üyeliği yaptı. 19 Nisan 1871'de vefat etti. *Sicill-i Osmânî*'de ölüm tarihi yanlış olarak 4 Safer 1288 (24 Nisan 1871) olarak zikredilir (II, 415). Kabri Fâtih Camii'nde Fâtih Sultan Mehmed'in türbesi civarındadır. Doğum yeri